

II OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA

SPRAWCA I OFIARA
KONTEKST PSYCHOLOGICZNY I SPOŁECZNY

ABSTRAKTY

Redakcja: Ewelina Chodźko, Paulina Pomajda

Lublin, 28.02.2024 r.

II Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Sprawca i Ofiara –
kontekst psychologiczny i społeczny”

Abstrakty

**II Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Sprawca i Ofiara –
kontekst psychologiczny i społeczny”**

Abstrakty

Redakcja:
Ewelina Chodźko
Paulina Pomajda

Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL
Lublin 2024

**II Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Sprawca i Ofiara – kontekst psychologiczny i społeczny”**

28 lutego 2024 r.

Abstrakty

Redakcja:

Ewelina Chodźko

Paulina Pomajda

Skład i łamanie:

Monika Maciąg

Projekt okładki:

Marcin Szklarczyk

© Copyright by Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL

ISBN 978-83-67670-57-9

Wydawca:

Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL

ul. Głowackiego 35/348

20-060 Lublin

www.fundacja-tygiel.pl

Komitet Naukowy:

- **prof. dr hab. Katarzyna Dudka**, Katedra Postępowania Karnego, Instytut Nauk Prawnych, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
- **dr hab. Anna Gerecka-Żołyńska, prof. UAM**, Zakład Postępowania Karnego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
- **prof. dr hab. Janina Ogińska-Bulik**, Wydział Nauk o Wychowaniu, Uniwersytet Łódzki
- **dr hab. Joanna Wyleżalek, prof. SGGW**, Katedra Socjologii, Instytut Nauk Socjologicznych i Pedagogiki, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
- **dr Magdalena Cyrklaff-Gorczyca**, Katedra Badań Przestrzeni Informacyjnej, Instytut Badań Informacji i Komunikacji, Wydział Filozofii i Nauk Społecznych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
- **dr Martyna Plucińska-Nowak**, Zakład Badań Problemów Społecznych i Pracy Socjalnej, Wydział Socjologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Komitet Organizacyjny:

- Ewelina Chodźko
- Alicja Danielewska
- Kinga Kalbarczyk
- Kamil Maciąg
- Monika Maciąg
- Tomasz Mnich
- Izabela Mołdoch-Mendoń
- Paulina Pomajda
- Marcin Szklarczyk
- Paulina Szymczyk
- Maciej Świtalski

Organizator:

Fundacja
TYGIEL

Spis treści

Wystąpienia Gości Honorowych

Pokrzywdzony, poszkodowany, ofiara przestępstwa. W trójkącie ukradzionego konfliktu.....	11
Pozycja procesowa ofiary na tle zasady rzetelnego postępowania.....	12
Zinstytucjonalizowana przemoc – sprawca i ofiara mobbingu	14

Wystąpienia Uczestników

Ciemne cechy osobowości jak czynnik ryzyka wystąpienia przemocy w bliskim związku	17
Medyczny gaslighting: przyczyny i skutki lekceważącej postawy pracowników ochrony zdrowia	18
„Naznaczeni dotykiem” – psychologiczne konsekwencje doświadczenia przemocy seksualnej	19
Pornografia a przemoc seksualna – profil psychologiczny sprawców i analiza zjawiska.....	20
Problematyka wiktylizacji seksualnej dzieci z uwzględnieniem skutków ustalonych m.in. na podstawie przeprowadzonej analizy akt spraw SO w Katowicach.....	21
Sextortion: anatomia i psychologiczne konsekwencje cyberprzemocy na tle seksualnym	22
Status społeczny sprawcy a równość wobec prawa poza salą sądową – prezentacja wyników badań	23
Wybrane metody psychoterapii w leczeniu PTSD u ofiar przemocy fizycznej i emocjonalnej	25
Zabawa w procesie diagnozy i terapii dziecka – ofiary przemocy	26
Indeks Autorów	27

Wystąpienia Gości Honorowych

Pokrzywdzony, poszkodowany, ofiara przestępstwa. W trójkącie ukradzionego konfliktu

prof. dr hab. Katarzyna Dudka, Katedra Postępowania Karnego, Instytut Nauk Prawnych, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Pojęcia pokrzywdzony, poszkodowany i ofiara przestępstwa są pojęciami autonomicznymi na gruncie różnych dziedzin prawa. Znaczeniowo krzyżują się, ale nie są tożsame. Bycie ofiarą przestępstwa nie przesądza o byciu pokrzywdzonym w procesie karnym i poszkodowanym w procesie cywilnym. Pokrzywdzonym w procesie karnym jest wyłącznie ten (osoba fizyczna, prawna, jednostka organizacyjna, której odrębne przepisy przyznają osobowość prawną), czyje dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo.

Deklaracja podstawowych zasad wymiaru sprawiedliwości odnoszących się do ofiar przestępstw i nadużyć władzy Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych definiuje ofiarę przestępstwa jako osoby, które indywidualnie lub zbiorowo doznały uszczerbku w zdrowiu fizycznym lub psychicznym, zaburzeń emocjonalnych, strat materialnych lub istotnego naruszenia swoich podstawowych praw w wyniku działania lub zaniechania będącego naruszeniem ustaw karnych obowiązujących w Państwach Członkowskich, w tym również ustaw dotyczących przestępczego nadużycia władzy. Ofiara to też najbliższa rodzina lub osoby pozostające na utrzymaniu rzeczywiście pokrzywdzonego oraz osoby, które doznały krzywdy w sytuacji zagrożenia lub zapobiegnięcia wiktymizacji, niezależnie od tego, czy sprawca został ujawniony, zatrzymany, oskarżony lub skazany i niezależnie od więzi rodzinnej łączącej sprawcę i ofiarę.

Przestępstwo to nie tylko naruszenie norm prawa karnego ustanowionych przez państwo chroniące wartości społeczne uznane za szczególnie istotne w społeczeństwie, lecz także konflikt pomiędzy sprawcą przestępstwa i jego ofiarą. Stworzona przez Nilsa Christie „teoria skradzionego konfliktu” zakłada, że przestępstwa jest konfliktem między sprawcą i jego ofiarą zawłaszczony przez państwo, które ma dominium w sferze wymierzania kar, spychając strony na plan dalszy. Ideą sprawiedliwości naprawczej jest oddanie konfliktu stronom w celu jego wygaszenia i przywrócenia pokoju między nimi.

Pozycja procesowa ofiary na tle zasady rzetelnego postępowania

dr hab. Anna Gerecka-Żołyńska, prof. UAM, Zakład Postępowania Karnego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Na uniwersalnym poziomie współpracy społeczności międzynarodowej niektóre ze standardów prowadzenia postępowania sądowego właściwe dla demokratycznych i praworządnych systemów prawno-politycznych określone zostały przede wszystkim w Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz.U. 1977.38.167). W ramach współpracy europejskiej pojęcie rzetelnego procesu kształtowane jest w oparciu o reguły zawarte w art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. 1993.61.284), mimo że przepis ten w głównej mierze określa procesowe gwarancje oskarżonego to ma także kluczowe znaczenie dla ukształtowania procesowej pozycji pokrzywdzonego. W wypracowanej przez państwa członkowskie Unii Europejskiej Karcie Praw Podstawowych (Dz.U.U.E.C. 2007.303.1) kwestia ochrony uczestników postępowania sądowego określona została w art. 47, który zapewnia prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu.

Wymienione powyżej akty prawa międzynarodowego wyznaczają obszar rozważań dla określenia pozycji stron postępowania karnego w tym, także pokrzywdzonego. Ocena procesowej pozycji pokrzywdzonego we współczesnym procesie karnym pozostaje w bezpośredniej relacji z aktualną koncepcją definiowania przedmiotu procesu karnego, gdzie eksponowana jest potrzeba rozstrzygnięcia konfliktu wynikłego z popełnienia przestępstwa z równoważnym uwzględnieniem interesu prawnego wszystkich stron postępowania.

W polskim procesie karnym jest to stosunkowo nowe rozwiązanie, ponieważ przez ostatnie dekady pojęcie przedmiotu procesu karnego łączono w głównej mierze z kwestią odpowiedzialności prawnej sprawcy z tytułu popełnionego przestępstwa. Takie ujęcie bez względu na realne zapisy ustawowe marginalizowało rolę pokrzywdzonego w modelu procesu karnego. Przyjęte *de lege lata* rozwiązania wzmacniają status pokrzywdzonego

w ujęciu modelowym także przez zapewnienie możliwości postępowań konsensualnych, w których pokrzywdzony zajmuje istotną pozycję.

Opisując aktualny status pokrzywdzonego w postępowaniu karnym, uwzględnić należy również rozwiązania, które przyjęte zostały w Statucie Rzymskim Międzynarodowego Trybunału Karnego (Dz.U. 2003.78.708) z tego względu, że proponowany model postępowania przed tym Trybunałem stanowi interesującą kompilację sposobu określenia udziału pokrzywdzonego w procesie karnym z uwzględnieniem rozwiązań funkcjonujących zarówno w systemie *common law*, jak i *civil law*. W kontekście niniejszego wystąpienia poczynione na tym tle uwagi, nie tylko ułatwiają ocenę pozycji procesowej i praw pokrzywdzonego w procesie karnym, ale poszerzają też perspektywę dla formułowania postulatów *de lege ferenda*.

Zinstytucjonalizowana przemoc – sprawca i ofiara mobbingu

dr hab. Joanna Wyleżałek, prof. SGGW, Katedra Socjologii, Instytut Nauk Socjologicznych i Pedagogiki, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Prezentowane rozważania opierają się na założeniu, że dysfunkcje w relacjach zespołów pracowniczych mogą wynikać z celowych strategii aktorów organizacyjnych dążących do uzyskania lub utrzymania władzy lub nieformalnej kontroli w instytucji. Zakładając, że działanie zespołowe stanowi wieczną politykę, szczególny nacisk położono na władzę i nieformalne mechanizmy kontroli, które współistnieją w instytucjach, wpływając na kulturę organizacyjną. W podjętych analizach bazowano na kluczowych ideach klasycznej teorii gier organizacyjnych Michela Croziera i Erharda Friedberga.

W wyniku badań przeprowadzonych w środowisku akademickim mobbing zdefiniowany został jako dysfunkcyjny mechanizm władzy i nieformalnej kontroli. Wykazano również, że mobbing jest inicjowany przez mobbera w sytuacji, gdy jego pozycja w organizacji jest zagrożona, a osobami mobbingowanymi są w większości ci aktorzy organizacyjni, którzy mają najsilniejsze zasoby i zagrażają pozycji sprawcy.

Ze względu na niewielką wiedzę na temat rzeczywistych uwarunkowań i mechanizmów mobbingu pojęcie to jest często używane w nieprawidłowym kontekście, czego skrajnym przejawem jest traktowanie uzasadnionych oczekiwań pracodawcy jako działań mobbingowych.

Wystąpienia Uczestników

Ciemne cechy osobowości jak czynnik ryzyka wystąpienia przemocy w bliskim związku

Krzysztof Nowakowski, krzysztof.nowakowski@ignatianum.edu.pl, Katedra Psychologii Sądowej i Psychokryminologii, Instytut Psychologii, Uniwersytet Ignatianum w Krakowie, www.ignatianum.edu.pl

Pojęcie ciemnych cech w literaturze psychologicznej wykorzystywane jest do określania powiązanych ze sobą takich właściwości osobowości, które podwyższają ryzyko pojawienia się u jednostki zachowań społecznie szkodliwych i niepożądanych, w tym agresji i przemocy. Początkowo cechy te najczęściej utożsamiano z makiawelizmem oraz subklinicznym narcyzmem i psychopatią, tworzącymi tzw. Ciemną Triadę (*Dark Triad*; Paulhus i Williams, 2002). W ostatnich latach coraz większą popularność zyskuje konstrukt Ciemnej Czwórki (*Dark Tetrad*; Paulhus i in., 2021), w którym do wymienionych wyżej cech dołączono charakterystyki osobowości związane z sadyzmem. Niniejsze wystąpienie konferencyjne będzie poświęcone poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie czy i w jakim zakresie ciemne cechy osobowości mogą być traktowane jako indywidualny czynnik ryzyka w przypadku przemocy stosowanej wobec partnera w związku. W tym celu zaprezentowane zostaną wyniki badań nad Ciemną Triadą/Ciemną Czwórką i różnymi formami przemocy występującymi w bliskiej relacji interpersonalnej. W analizie uwzględniona zostanie zarówno perspektywa sprawcy, jak i kontekst wiktyimizacyjny. Szczególna uwaga poświęcona będzie omówieniu wyników badań dotyczących związku pomiędzy nasileniem ciemnych cech osobowości, a cyberprzemocą intymną (CDA/ *cyber dating abuse*) tj. agresywnymi zachowaniami stosowanymi wobec partnera w sieci internetowej i za pomocą nowych technologii komunikacyjnych. Wnioski końcowe z podjętej analizy zostaną przedstawione z uwzględnieniem różnic płciowych i obszarów dalszych badań.

Medyczny gaslighting: przyczyny i skutki lekceważącej postawy pracowników ochrony zdrowia

Lukasz Wójcik, lukasz.konrad.wojcik@student.uj.edu.pl, Studenckie Koło Naukowe Humanistyki Medycznej, Wydział Lekarski, Kierunek Lekarski, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum

Piotr Juda, piotr.juda@student.uj.edu.pl, Studenckie Koło Naukowe Humanistyki Medycznej, Wydział Lekarski, Kierunek Lekarski, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum

Indywidualne doświadczenia pacjentów bywają czasem kwestionowane przez pracowników ochrony zdrowia. Coraz częściej problem ten jest komentowany w przestrzeni medialnej. Zwraca się uwagę na umniejszanie znaczenia objawów oraz bagatelizowanie zgłaszanych przez pacjenta dolegliwości. Zjawisko to nazwano medycznym gaslightingiem.

Za cel niniejszej analizy przyjęto przybliżenie przyczyn i skutków medycznego gaslightingu. Dostępne badania wskazują możliwe konsekwencje takiego postępowania. Lekceważenie opisywanych przez pacjenta objawów pogarsza efekty leczenia. Opóźnienie w postawieniu prawidłowej diagnozy i wdrożeniu właściwego postępowania terapeutycznego może pogłębić problemy zdrowotne. Medyczny gaslighting ma korzenie w funkcjonujących powszechnie uprzedzeniach. Dotyka głównie kobiety i osoby o niższym statusie socjoekonomicznym. Dyskryminacji doświadczają również osoby z mniejszości narodowych, etnicznych i seksualnych. Zjawisko medycznego gaslightingu przyjmuje rozmaite formy. Jego efekt jest jednak ten sam: osłabienie fundamentów zaufania w relacji pacjent-lekarz. Niezrozumiani pacjenci są mniej skłonni do zasięgnięcia fachowej pomocy medycznej w przyszłości. Bezsilność i brak pomocy ze strony lekarzy może nieść poważne konsekwencje psychiczne. Wśród nich dominują przewlekły stres oraz zaburzenia lękowe i depresyjne.

Dostrzeżenie problemu gaslightingu w kontekście medycznym i zrozumienie jego konsekwencji jest niezbędne do polepszenia usług świadczonych przez personel medyczny. Oparcie opieki zdrowotnej na wzajemnym zaufaniu, empatii i szacunku jest kluczowe w tej kwestii. Przyniesie to poprawę stanu zdrowia pacjentów oraz satysfakcję ze współpracy obu stron.

„Naznaczeni dotykiem” – psychologiczne konsekwencje doświadczenia przemocy seksualnej

Katarzyna Malecka-Wegenko, kasia.malecka.wegenko@o2.pl, SKN Psychologii Stosowanej „Do dzieła!”, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Niniejsza praca jest przeglądem prac badawczych, jakie zostały przeprowadzone, biorąc pod uwagę przemoc na tle seksualnym oraz jej wpływ na życie i funkcjonowanie jednostki.

Skoncentrowano się na psychologicznych konsekwencjach doświadczenia traumatycznego, jakim jest wykorzystanie seksualne oraz jego następstwach w kontekście życia i funkcjonowania osoby pokrzywdzonej, takich jak: nieadekwatne poczucie winy, lęk przed bliskością, zaburzone postrzeganie własnej cielesności.

Wyjaśniono definicję przemocy seksualnej oraz towarzyszące jej pojęcia: gwałt, molestowanie seksualne i jego formy. Zwrócono uwagę na różnicę pomiędzy ogólną definicją przemocy seksualnej a wykorzystaniem seksualnym dziecka.

Podjęto refleksję nad pojęciem traumy w kontekście wykorzystania seksualnego i związanych z nią konsekwencji dla osoby skrzywdzonej. Zwrócono uwagę na towarzyszącą traumie psychopatologię: depresja, PTSD (ang. *Post Traumatic Stress Disorder*), CPTSD (ang. *Complex Post Traumatic Stress Disorder*), osobowość typu borderline, zaburzenia dysocjacyjne i inne.

Powyższe zaburzenia zostały omówione w odniesieniu do: Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób – ICD-10, jej najnowszej wersji – ICD-11 oraz Klasyfikacji Zaburzeń Psychiczych Amerykańskiego Towarzystwa Psychologicznego – DSM-V.

Celem wystąpienia było przyjrzenie się psychologicznym następstwom doświadczenia przemocy seksualnej oraz omówienie ich wpływu na osobę skrzywdzoną. Doświadczenie przemocy na tle seksualnym – niezależnie od wieku ofiary, czy jej statusu społecznego wymaga uwrażliwienia społeczeństwa na ogrom cierpienia towarzyszący osobom ocalałym oraz zwrócenia uwagi na liczne konsekwencje, jakie mogą pojawić się po zdarzeniu traumatycznym.

Pornografia a przemoc seksualna – profil psychologiczny sprawców i analiza zjawiska

Klaudia Wójcik, klaudiawojcik4509@gmail.com, Instytut Psychologii, Akademia Pedagogiki Specjalnej, <http://www.aps.edu.pl/>

Praca ma charakter przeglądowny. Omówiono zjawisko przemocy seksualnej wobec kobiet, wywołanej niejednokrotnie problematycznym korzystaniem z pornografii przez mężczyzn. Przedstawiono zagrożenia płynące z treści współczesnych materiałów pornograficznych, mogących przyczyniać się do umacniania przemocowych postaw wobec kobiet. Dokonano analizy profilu psychologicznego sprawców przemocy seksualnej, ze szczególnym uwzględnieniem nieprawidłowego odbioru pornografii u tych osób, na co składa się uzależnienie od oglądania tych materiałów i przejawianie postaw mizoginistycznych. Sprawców scharakteryzowano także w perspektywie socjologicznej oraz biologicznej. Uwzględniono wpływ pandemii na kształtowanie niewłaściwych zachowań oraz wnioski z badań na temat ubytku istoty szarej w strukturze mózgu, spowodowanego nadmiernym korzystaniem z materiałów pornograficznych. Omówiono wyniki badania kwestionariuszowego nad związkiem problematycznego korzystania z pornografii ze stosowaniem przemocy seksualnej w związku intymnym. U większości badanych mężczyzn skazanych za przemoc domową, stwierdzono co najmniej jeden objaw problemowego korzystania z pornografii. Wykazano, iż wraz ze wzrostem problematycznego oglądania pornografii, wzrastają czyny przemocowe wobec partnerki. W pracy omówiono również przejawy wiktylizacji kobiet, powiązane z materiałami pornograficznymi. Dokonano analizy badań jakościowych na ten temat i omówiono powszechne zjawiska przemocowe jak uprzedmiotowienie kobiet lub przemoc przy użyciu nowoczesnych technologii. W pracy dostarczono wniosków na temat rosnącej przemocy seksualnej związanej z pornografią, która we współczesnym świecie przybiera coraz więcej form. Omówiono zastosowania praktyczne w pracy psychologa lub seksuologa, jako zawodów pomocowych świadczących psychoedukację w tematach seksualnych, czy też prowadzących terapię dla ofiar przemocy seksualnej.

Problematyka wiktylizacji seksualnej dzieci z uwzględnieniem skutków ustalonych m.in. na podstawie przeprowadzonej analizy akt spraw SO w Katowicach

Alicja Malinowska, alicja-malinowska288@wp.pl, Koło Naukowe Kryminalistyki i Kryminologii, Kolegium Nauk Społecznych, Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach, wszop.edu.pl

Wiktylizacja seksualna jest szczególnie przykrym doświadczeniem, ponieważ niesie za sobą następstwa, które mogą pozostawić niewyobrażalne krzywdy w psychice dziecka. Niniejsza praca stanowi kontynuację badań przeprowadzonych na podstawie analizy przestępstw seksualnych wobec osób małoletnich poniżej 15. roku życia, przy czym przedmiotowy referat głównie skupia się na aspektach wiktylogicznych. Z uwagi na powyższe, celem niniejszego wystąpienia jest identyfikacja i scharakteryzowanie skutków wykorzystania seksualnego, jakie mogą objawić się zarówno u dzieci, jak i dorosłych ofiar tego procederu. Aby go osiągnąć, przeprowadzono badania aktowe zakończonych prawomocnie spraw karnych z art. 200 § 1 k.k. Sądu Okręgowego w Katowicach. Jednak mając na uwadze ich złożoność, kwalifikacje prawne czynu obejmowały nie tylko wyżej wymieniony artykuł, ale również takie jak m.in. art. 197 § 2 czy art. 198 k.k. Na podstawie udostępnionych akt, autorka niniejszej pracy podjęła się wytypowania skutków wiktylizacji seksualnej w dzieciństwie, a także przeanalizowała literaturę przedmiotu dla maksymalnego wyczerpania tematu i uwzględnienia przypadków, które nie występowały w aktach spraw. W referacie m.in. wykazano warunki sprzyjające procesowi wiktylizacji seksualnej, przedstawiono jej negatywne skutki, a także podjęto analizę pojęcia „pozytywnej pedofilii”, wedle której wczesne kontakty płciowe z dzieckiem nie zawsze muszą kończyć się dla ofiary przykrym doświadczeniem, a nawet mogą mieć pozytywne aspekty. Na podstawie przeprowadzonych badań zidentyfikowano szereg negatywnych następstw wyżej wymienionego procederu, takich jak występowanie mechanizmu dysocjacji czy próby samobójcze.

Sextortion: anatomia i psychologiczne konsekwencje cyberprzemocy na tle seksualnym

Łukasz Wójcik, *lukasz.konrad.wojcik@student.uj.edu.pl*, *Studenckie Koło Naukowe Humanistyki Medycznej, Wydział Lekarski, Kierunek Lekarski, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum*

Piotr Juda, *piotr.juda@student.uj.edu.pl*, *Studenckie Koło Naukowe Humanistyki Medycznej, Wydział Lekarski, Kierunek Lekarski, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum*

Nowoczesne technologie są źródłem licznych korzyści. Niestety stwarzają również możliwości do wielu nadużyć. Udostępniane za pośrednictwem mediów społecznościowych treści mogą stać się narzędziem szantażu i zagrożeniem dla reputacji ich autora. Sextortion jest jednym z przykładów takiego zjawiska. Polega ono na wymuszeniu od ofiary pewnych działań lub korzyści pod groźbą opublikowania otrzymanych od niej wcześniej zdjęć lub filmów o charakterze seksualnym. Kontakt ze sprawcą sextortion zaczyna się zwykle od niebudzącej zastrzeżeń przyjaznej interakcji, a pierwsze zdjęcia zazwyczaj wysyłane są dobrowolnie. Cyberprzestępcy często posługują się fałszywą tożsamością. Sreparowana na potrzeby manipulacji, pozwala zdobyć zaufanie ofiary i pozyskać kompromitujące materiały.

Za cel niniejszego opracowania przyjęto przybliżenie zjawiska sextortion. Zawarte w nim zostały statystyki dotyczące rozpowszechnienia seksualnej cyberprzemocy. Omówiono najczęstsze schematy i formy szantażu. Skupiono się również na jego psychologicznych konsekwencjach dla ofiary. Analiza dostępnej literatury pozwala na stwierdzenie, że sextortion jest zjawiskiem stosunkowo powszechnym. Poszkodowani przez sextortion, niezależnie od wieku i płci, narażeni są na wystąpienie negatywnych skutków związanych z doświadczanym stresem. Ofiary szantażu częściej cierpią z powodu zaburzeń depresyjnych i lękowych. Często towarzyszy im strach przed napiętnowaniem. Poczucie wstydu powstrzymuje poszkodowanych przed zasięgnięciem pomocy u zaufanych osób. Wynikiem tego jest niski odsetek zgłoszeń omawianego przestępstwa policji.

Status społeczny sprawcy a równość wobec prawa poza salą sądową – prezentacja wyników badań

Jakub Wilamowski, jakubwilamowskisk@gmail.com, Koło Młodych Ekonomistów, Wydział Ekonomii i Zarządzania, Akademia Nauk Stosowanych im. prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach, www.lipinski.edu.pl

Nowoczesne społeczeństwo przyzwala na istnienie nierówności majątkowych. Nie akceptuje jednak traktowania jednostek przez prawo ze względu na ich status społeczny. Zasada równości wobec prawa jest więc jedną z najważniejszych zasad konstytucyjnych. Za jej pomocą społeczeństwo żąda, aby prawo nie rozróżniało biednych i bogatych.

Celem przeprowadzonego badania było ustalenie, czy społeczeństwo zwraca uwagę na majątność sprawcy przy wydawaniu własnych subiektywnych sądów. Określono następujący problem badawczy: Czy status społeczny sprawcy wpływa na odbiór popełnionego przez niego czynu? W celu udzielenia odpowiedzi na to pytanie postawiono hipotezę badawczą: Status społeczny sprawcy wpływa na odbiór popełnionego przez niego czynu i wymierzaną sankcję.

Do zweryfikowania hipotezy, przeprowadzono zamknięty wywiad kwestionariuszowy w formie dwóch wariantów ankiet. Agregat liczący 230 osób podzielono na dwie równe grupy z których jedna otrzymała do subiektywnej oceny opis (wariant) przestępstw popełnionych przez przedsiębiorcę, podczas gdy druga grupa otrzymała opis tych samych przestępstw, tyle, że popełnionych przez przedstawiciela klasy robotniczej. Ankietowani mieli ocenić szkodliwość popełnionego czynu i zasugerować wyrok.

Badanie nie wykazało występowania skrajnych odchyłeń w postrzeganiu przez badanych sprawców w zależności od ich statusu społecznego. Zarówno czyny przedsiębiorców jak i przedstawicieli klasy robotniczej były oceniane podobnie. Jednak sprawcy o niższym statusie społecznym otrzymywali nieznacznie surowsze wyroki. W związku z tym hipoteza mówiąca, że status społeczny sprawcy wpływa na odbiór popełnionego przez niego czynu i wymierzaną sankcję została obalona. Rezultat badania można uznać za

pozytywny i społecznie pożądanym, ponieważ nie zidentyfikowano różnic w traktowaniu sprawców z klasy przedsiębiorców i klasy robotniczej. Ponadto widać, że społeczeństwo polskie domaga się od prawa równości, do której przejawów jest zbiorowo zdolne.

Wybrane metody psychoterapii w leczeniu PTSD u ofiar przemocy fizycznej i emocjonalnej

Katarzyna Przybylska, kprzybylska@sd.psych.pan.pl, Instytut Ppsychologii, Polska Akademia Nauk

W pracy zaprezentowano wybrane metody psychoterapii, stosowane w leczeniu Zespołu Stresu Pourazowego (PTSD) u osób, które doświadczyły przemocy fizycznej i emocjonalnej. Przedstawione metody terapeutyczne obejmują: Terapię Przetwarzania Poznawczego (CPT), Terapię PTSD Metodą Przedłużonej Ekspozycji, Krótkoterminową Terapię Eklektyczną (BEPP), terapię Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR) oraz Ekspozycyjną Terapię Narracyjną (NET). W pracy zawarto założenia teoretyczne każdej z tych metod, podkreślając ich unikalne podejście do terapii PTSD. Analiza wyników badań dotyczących skuteczności terapii, przeprowadzona przy użyciu metody niesystematycznego przeglądu, miała na celu dostarczenie aktualnej wiedzy na temat efektywności poszczególnych interwencji terapeutycznych. W wystąpieniu zwrócono uwagę na implikacje praktyczne wynikające z zastosowania omawianych podejść w praktyce klinicznej. Wskazano na konkretne korzyści, jakie mogą wynikać z zastosowania tych metod w obszarze terapeutycznym, zwłaszcza w kontekście łagodzenia objawów PTSD. Przy tym, podkreślono wagę profesjonalnego przygotowania osób świadczących wsparcie psychologiczne, szczególnie w kontekście pracy z ofiarami przemocy. Terapie i metody zorientowane na traumę powinny być uwzględnione w ramach kompleksowego planu leczenia pacjenta. Stąd istotnym aspektem jest dostosowanie odpowiednich interwencji terapeutycznych w kontekście traumatycznych wydarzeń. Przedstawione metody wspomagają proces zdrowienia osób dotkniętych przemocą, co pozwala na dokonanie świadomego wyboru w kwestii leczenia.

Zabawa w procesie diagnozy i terapii dziecka – ofiary przemocy

Ewa Kowalska, kejoy6@op.pl, Zakład Podstawa Pedagogiki i Logopedii, Instytut Pedagogiki, Uniwersytet Zielonogórski

Jednym z problemów organizacji skutecznej pomocy dziecku – ofierze przemocy są trudności wynikające z ograniczeń poznawczych i komunikacyjnych, wynikających z prawidłowości rozwoju dziecka. Ograniczenia te sprawiają, że dzieci, w szczególności te, które nie osiągnęły jeszcze wieku szkolnego, wymagają zarówno w procesie diagnozy, jak i terapii, specyficznego podejścia, dostosowanego do ich indywidualnych możliwości. Koncepcja terapii zabawą zakłada wykorzystanie w procesie diagnostycznym i terapeutycznym głównej formy aktywności dziecka, jaką jest zabawa. Zabawa jest tutaj traktowana jako specyficzny sposób komunikowania się dziecka, eksploracji świata, ale też doświadczania i ekspresji siebie. W niniejszej pracy przedstawiono możliwości wykorzystania zabawy w pracy diagnostycznej i terapeutycznej z dzieckiem – ofiarą przemocy. W pierwszej części skupiono się na problematyce diagnozy dziecka i trudnościach, jakie napotyka diagnosta pracujący z tą grupą ofiar. Przedstawiono tutaj także cechy charakterystyczne tzw. zabawy posttraumatycznej, które mogą stać się wskaźnikiem użytecznym w procesie diagnozy dziecka doświadczającego przemocy. W drugiej części przedstawiono główne założenia terapii zabawą z uwzględnieniem trzech różnych koncepcji terapeutycznych w ramach podejścia skoncentrowanego na dziecku, podejścia poznawczo-behawioralnego i podejścia psychodynamicznego. W dalszej części omówiono możliwości wykorzystania terapii zabawą w pracy z dzieckiem – ofiarą przemocy a także problemy związane z tą koncepcją.

Indeks Autorów

Dudka K.....	11
Gerecka-Żołyńska A.	12
Juda P.	18, 22
Kowalska E.	26
Malecka-Wegenko K.....	19
Malinowska A.	21
Nowakowski K.....	17
Przybylska K.	25
Wilamowski J.	23
Wójcik K.	20
Wójcik Ł.	18, 22
Wyleżałek J.	14

Wydawnictwo
TYGIEL

Zapraszamy do zapoznania się z aktualną ofertą
Wydawnictwa Naukowego TYGIEL

kontakt@wydawnictwo-tygiel.pl

www.wydawnictwo-tygiel.pl

© DZIAŁALNOŚĆ

Wydawnictwo

Wydawnictwo Naukowe TYGIEL to podmiot zrodzony z doświadczenia oraz zaangażowania zespołu osób w pełni poświęconych promocji nauki i szeroko rozumianego rozwoju. Publikowane przez nas prace są odzwierciedleniem trendów badawczych oraz zainteresowań naukowych środowiska akademickiego.

© DZIAŁALNOŚĆ

Biblioteka Cyfrowa

Biblioteka Cyfrowa należąca do Wydawnictwa Naukowego TYGIEL zawiera wszystkie publikacje wydawane przez Wydawnictwo. Dodatkowo została przyłączona do Federacji Bibliotek Cyfrowych, dzięki czemu mogą Państwo przeglądać zbiory udostępniane na całym świecie.

© DZIAŁALNOŚĆ

Czasopisma naukowe

Wydawnictwo Naukowe TYGIEL rozpoczęło prace nad kilkoma tytułami czasopism naukowych. Więcej szczegółów wraz z aktualnym stanem prac dostępne jest w zakładce „Czasopisma naukowe”. Osoby zainteresowane współpracą prosimy o kontakt.

28 lutego 2024 roku w formie online odbyła się *II Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Sprawca i Ofiara – kontekst psychologiczny i społeczny”*. Celem wydarzenia było przedstawienie problemu przemocy, analiza tego zjawiska, a także merytoryczna dyskusja na temat wsparcia osób pokrzywdzonych.

Podczas Konferencji poruszono szereg kwestii związanych z różnymi formami przemocy, w tym fizycznej, psychicznej oraz seksualnej. Analizowano również aspekty prawne tego zjawiska, starając się zrozumieć jego mechanizmy oraz skutki dla ofiar i sprawców. Ważnym elementem Konferencji było zwrócenie uwagi na potrzebę dalszej współpracy między różnymi dziedzinami nauki, aby skuteczniej wspierać osoby dotknięte przemocą.

Uczestnicy Konferencji, w tym naukowcy, doktoranci i studenci, mieli okazję wymienić swoje doświadczenia i poglądy na temat przemocy oraz zaprezentować własne prace badawcze w formie wystąpień ustnych.

II Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Sprawca i Ofiara – kontekst psychologiczny i społeczny” zorganizowana została przez Fundację na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL.

